
علامہ سید مرتضیٰ عسکری

نقشِ عائشہ در احادیثِ اسلام

ترجمہ: محمد جواد کرمی

جلد چہارم

این تلاش اندک و بی مقدار - در ارائه «سنت ناب محمدی» را - به:

ام‌المؤمنین خدیجه کبری و دخت گرامی اش همسر
سید اوصیاء و امام ائمه هدی، سیده زنان عالمیان،
جده ام «فاطمه زهرا» - صلوات الله علیهم اجمعین -
تقدیم داشته و از خداوند متان مسألت دارم مورد
قبول واقع گردد.

و نیز، امیدوارم بزرگان و فرهیختگان امت، بحث های
آن را با دید علمی صرف مورد توجه قرار دهند که
خدای سبحان فرموده:

«فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ»
بندگانم را بشارت ده، آنان که سخن ها را می شنوند و
بهترین آن را پیروی می کنند.

سید مرتضی عسکری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رسول خدا ﷺ برانگیخته شد تا دینی را بنیان‌گذاری نماید که تا ابد به دین دیگری احتیاج نباشد، دینی که پایه‌های شناخت آن از توحید شروع شده و تا مسواک زدن پیش رفته است. و دینی که مبلغ آن به تعبیر قرآن کریم اسوه‌ای حسنه است؛ ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾.

و از آنرو که فاصله دوران ما با عصر آن حضرت افزون از یک هزار و چهار صد سال است، برای دست‌یابی به حقیقت ناب اسلام و سیره صحیح و خالی از تحریف آن پیامبر عظیم الشان، برای ما چاره‌ای جز بازنگری و کنکاش پیرامون وسائط شناخت خود، یعنی روایان احادیث نمی‌ماند.

و اُم المؤمنین عایشه در شمار یکی از مهمترین راویان حدیث از پیامبر ﷺ به شمار می‌رود؛ بگونه‌ای که پیروان مکتب خلفا قسمت قابل توجهی از اسلام و سیره نبی اکرم ﷺ را از طریق وی می‌شناسند. چنانکه مستشرقان نقاد به دین اسلام، نیز گاه اسلام را بر پایه معرفتی که از طریق روایات وی به دست آورده‌اند، نقد کرده‌اند.

بنابراین برای ما زیبنده نیست که نقد روایات را به دلیل امکان خدشه در اتحاد میان مسلمانان رها کرده، و مجال نابودی اسلام عزیز را به دست عده‌ای از مستشرقان و مبلغان ادیان دیگر فراهم آوریم، و افزون بر آن، به دلیل وارونه جلوه یافتن بسیاری از احکام ناب آن از طریق برخی راویان، از گسترش و اقبال عمومی جهانیان به این دین شریف باز بمانیم.

و علامه عسکری - رحمه الله - دانشمند فرزانه‌ای که جامعه علمی کشور در فقدان از دست دادن وی همچنان ماتم زده است با درک اهمیت آنچه گفته شد، اقدام به نوشتن آثار با ارزشی کرده است که از آن جمله کتاب حاضر است که توسط تنی چند از اهل ادب، شیوا و روان به فارسی ترجمه شده است و اکنون برای تجدید چاپ مهیا می‌شود.

امید آنکه پویندگان راه حقیقت را چراغی تابناک به سوی حقایق نورانی اسلام باشد.

انتشارات دانشکده اصول الدین

خرداد ماه ۱۳۸۷

فهرست

۷	فهرست
۱۵	مقدمه
۱۶	فشردهای از مباحث جلد اول
۲۲	نمودار مباحث
۲۵	○ باب اول: بحثهای ابتدایی
۲۷	الف - روایت حدیث و آنچه بر آن گذشته است
۲۹	نخست - ابو حامد غزالی و اخبار او
۳۰	دوم - بخشی از کتاب احیاء العلوم
۳۷	ب - نظریه عدالت همه صحابه و صحت همه روایات آنها
۳۷	۱ - صحابی در مکتب خلفا
۳۸	۲ - صحابی در مکتب اهل البیت (ع)
۴۲	ج - روایات بسیار ام المؤمنین عایشه و اهمیت آنها
۴۲	نخست - روایات بسیار ام المؤمنین عایشه
۴۴	دوم - اهمیت احادیث ام المؤمنین عایشه
۴۶	شنیدن حدیث دیگر صحابه و نسبت دادن آن به رسول خدا (ص)
۴۹	○ باب دوم: روایات خاص ام المؤمنین عایشه
۵۱	الف - روایات سیره پیامبر با او
۵۱	نخست - پیامبر (ص) پیش از ازدواج او را در خواب دیده است

۵۳	هدف روایات پیشین
۵۹	دوم - روایات خطبه و مواخاة
۶۰	مواخاة و برادری پیامبر (ص) یا پسرعموی خویش
۶۴	سوم - روایات «واعرؤسناه»
۶۶	چهارم - روایات دیدار جبرئیل (ع)
۶۸	هدف تبلیغی روایات گذشته
۶۸	نتیجه بحث
۶۹	پنجم - روایات معاشرت پیامبر (ص) با او
۷۷	ب - روایات تحریم و تخییر
۷۷	ایات تحریم و تخییر
۸۱	۱ - روایات تحریم
۸۴	سوره تحریم درباره چه کسانی نازل شد
۸۵	هجرات پیامبر از زنان خویش به روایت ام‌المؤمنین عایشه
۸۶	بررسی این روایات
۸۷	۲ - روایات تخییر
۸۹	روایات خلیفه عمر در داستان تحریم و تخییر
۹۴	نخست - داستان تخییر
۹۸	دوم - داستان مظاهره و تحریم
۱۰۷	فشرده دو بحث تحریم و تخییر و نتیجه آنها
۱۰۷	الف - داستان تحریم
۱۰۹	ب - داستان تخییر
۱۱۱	ج - روایات مسابقه و تیمم و افک
۱۱۲	نخست - حدیث مسابقه
۱۱۳	دوم - حدیث تیمم
۱۱۴	سوم - حدیث افک
۱۳۴	بازتاب احادیث ام‌المؤمنین در احادیث دیگران
۱۳۴	الف - در حدیث خلیفه عمر بن خطاب
۱۳۹	ب - در روایت از ابن عباس
۱۳۰	ج - در روایت ابویسر انصاری
۱۳۰	د - در روایت مسروق بن اجدع

۱۳۴	حدیث افک در موفق‌ترین مدارک سیره و تاریخ
۱۴۴	غزوة بنی المصطلق
۱۴۷	ماجرای عبدالله بن ابی
۱۶۵	شرح حال یادشدگان در روایات گذشته
۱۶۵	۱- ابومویبه
۱۶۵	۲- اسامة بن زید
۱۶۶	۳- اسیدین حضیر انصاری
۱۶۶	۴- ام‌رومان
۱۶۷	۵- بریده
۱۶۷	۶- بریره
۱۶۸	۷- جعیل بن سراقة ضمری
۱۶۸	۸- جهجاه بن مسعود غفاری
۱۶۸	۹- حشان بن ثابت خزرجی
۱۷۵	۱۰- حمنه بنت جحش
۱۷۶	۱۱- ثابت بن قیس انصاری خزرجی
۱۷۶	۱۲- زید بن ارقم انصاری خزرجی
۱۷۶	۱۳- سعد بن عبادہ
۱۷۷	۱۴- سعد بن معاذ انصاری
۱۷۷	۱۵- سنان بن تیم جهنی
۱۷۷	۱۶- سیرین خواهر ماریه قطیبه
۱۷۸	۱۷- صفوان بن معطل بن ربیعہ سلمی ذکوانی
۱۷۹	۱۸- عباد بن بشر انصاری
۱۷۹	۱۹- عبادة بن صامت خزرجی
۱۸۰	۲۰- عبدالله بن رواحه انصاری خزرجی
۱۸۱	۲۱- عبدالله بن ابی بن سلول انصاری
۱۸۲	بررسی روایات مسابقه و تیمم و افک
۱۸۴	نخست - مسابقه
۱۸۶	دوم - درگیری و یارگیری مهاجران و انصار
۱۸۸	سوم - تیمم
۱۹۳	بررسی اخبار تیمم

۱۹۶	چهارم - افک
۱۹۶	الف - داستان افک در قرآن کریم
۱۹۶	بررسی آیات کریمه
۱۹۷	ب - داستان افک در حدیث
۱۹۹	سرگردانی علما در رفع تناقض روایات صحاح و مسانید در داستان افک
۲۰۵	بازگشت به نقطه آغازین درباره مسابقه و تیمم و افک
۲۱۳	آیات افک در تیرتۀ چه کسی نازل گردید
۲۱۷	نتیجۀ بحث‌های تیمم و مسابقه و افک
۲۱۷	نخست - داستان مسابقه
۲۱۷	دوم - داستان نزول آیه تیمم
۲۱۸	سوم - شأن نزول آیات افک
۲۲۱	د - آنچه از ائم المؤمنین عایشه درباره وفات رسول خدا روایت شده است
۲۲۱	روایات اخبار پیش از وفات رسول خدا
۲۲۵	بررسی این روایات
۲۲۵	روایات نماز ابوبکر در بیماری پیامبر
۲۲۹	بررسی این روایات
۲۳۰	روایاتی که گوید: پیامبر خواست تا برای ابوبکر بنویسد
۲۳۱	بررسی این روایات
۲۳۴	مقایسه بین روایات ائم المؤمنین عایشه با روایات غیر او
۲۳۴	نخست - کیفیت غسل و دفن پیامبر
۲۳۶	دوم - وفات پیامبر در آغوش امام علی (ع) و وصیت به او
۲۴۰	بررسی آنچه از عایشه پیرامون وصایت علی از سوی پیامبر روایت شده است
۲۴۳	○ باب سوم: احادیثی که از عایشه و دیگر صحابه درباره سیرۀ رسول خدا روایت شده است
۲۴۵	نخست - روایاتی که گوید: پیامبر به غنا و آواز خوانی گوش فرامی داد
۲۵۰	روایاتی که گوید: رسول خدا در مجلس عروسی شرکت کرد و ...
۲۵۲	خلاصۀ این روایات
۲۵۳	بررسی روایات گذشته
۲۵۷	دوم - روایاتی که گوید: مردم به امور دنیای خود از پیامبر فغان‌ترند
۲۵۸	بررسی این دو روایت
۲۵۹	سوم - روایاتی که گوید: پیامبر آیاتی از قرآن کریم را فراموش کرد

۲۵۹	بررسی این روایت.....
۲۶۲	چهارم - روایاتی که گوید: هرکس را پیامبر لعنت کند، رحمت و پاکی اش افزاید.....
۲۶۷	بررسی این روایات.....
۲۷۷	صفات پیامبر (ص) در روایات اهل البیت (ع).....
۲۸۳	○ باب چهارم: روایات دروغینی که به ام المؤمنین عایشه و دیگر صحابه نسبت داده اند.....
۲۸۵	نخست - روایات آغاز نزول وحی.....
۲۸۵	از قول ام المؤمنین عایشه.....
۲۸۷	از قول ابن عباس.....
۲۸۸	از قول عروه بن زبیر.....
۲۸۸	از قول عبدالله بن شداد.....
۲۸۹	عبید بن عمیر لیلی.....
۲۹۳	تمحیص و جداسازی این روایات.....
۲۹۳	بررسی سند این روایات.....
۲۹۵	مقایسه محتوای این روایات با آیاتی از قرآن کریم.....
۲۹۵	نخست - متن آیات.....
۲۹۸	دوم - تفسیر این آیات در روایات.....
۳۰۵	وقایع پیش از میلاد پیامبر (ص) در نتیجه این اشارات.....
۳۰۹	داستان کسانی که در جاهلیت «محمد» نامیده شدند تا مقام پیامبری بیابند.....
۳۱۰	حوادث شب میلاد پیامبر (ص) و بعد آن.....
۳۱۵	حوادث دوران شیرخوارگی پیامبر (ص).....
۳۱۵	داستان شیرخوارگی.....
۳۱۷	«سیف بن ذی یزن» و منزلت رسول خدا (ص).....
۳۱۸	بقیه داستان پیامبر (ص) در نزد مادر رضاعی اش حلیمه.....
۳۱۹	سفر به شام با عمویش ابوطالب.....
۳۲۲	سفر تجارتنی پیامبر (ص) با اموال خدیجه.....
۳۲۴	رسول خدا در سن بیست سالگی.....
۳۲۴	رسول خدا همزمان با بعثت.....
۳۲۴	سلام دادن درخت و سنگ بر پیامبر پیش از بعثت.....
۳۲۵	رسول خدا بعد از بعثت.....
۳۳۱	فشرده این بحث.....

۳۳۹	دوم - روایات شروع دعوت
۳۴۲	بررسی اسناد این روایات
۳۴۵	بررسی متون این روایات
۳۵۱	خطبه پیامبر (ص) بر کوه صفا
۳۵۴	بررسی این احادیث
۳۵۵	سوم - روایات «افسانه غزاتیق»
۳۶۸	بررسی اسناد این روایات
۳۷۰	بررسی متون این روایات
۳۷۰	۱- آیات سوره نجم
۳۷۳	۲- آیات سوره حج
۳۷۸	الفئات شیطانی
۳۸۰	مقایسه این روایات با نصوص قرآن
۳۸۲	مخالفت این افسانه با عصمت پیامبران در تبلیغ
۳۸۳	کشف حقیقت
۳۸۵	نتیجه این بحث
۳۸۹	○ باب پنجم: شرکت ام المؤمنین عایشه در تمحیص و تاب‌سازی سنت رسول خدا (ص)
۳۹۱	۱- استدراک و جبران اشتباه «ابودرداء»
۳۹۱	۲- استدراک و جبران اشتباه «ابوهریره»
۳۹۲	۳- استدراک و جبران اشتباه دیگر «ابوهریره»
۳۹۳	۴- استدراک و جبران اشتباه دیگر «ابوهریره»
۳۹۴	۵- استدراک و جبران اشتباه دیگر «ابوهریره»
۳۹۵	۶- استدراک و جبران اشتباه «عروه بن زبیر»
۳۹۷	۷- استدراک و جبران اشتباه «عروه بن زبیر» و دیگران
۳۹۷	۸- استدراک و جبران اشتباه «عمر بن خطاب»
۳۹۸	۹- استدراک و جبران اشتباه «خلیفه عمر» و پسرش «عبدالله»
۴۰۱	۱۰- استدراک و جبران اشتباه «عبدالله بن عمر»
۴۰۱	۱۱- استدراک و جبران اشتباه دیگر «عبدالله بن عمر»
۴۰۱	۱۲- استدراک و جبران اشتباه «عبدالله بن عمرو»
۴۰۲	۱۳- استدراک و جبران اشتباه «کعب الاحبار»
۴۰۳	۱۴- استدراک و جبران ادعای «مروان بن حکم»

فهرست * ۱۳

۱۵ - استدراک و جبران اشتباه برخی دیگر از مردم	۴۰۴
○ باب ششم: گفتار مستشرقین و بهره‌برداری آنها از روایاتی که در بخشهای پیشین بررسی کردیم	۴۰۷
مقدمه	۴۰۹
نخست - مونگمری وات	۴۱۳
۱ - روایت زهری	۴۱۳
۲ - دیدار محمد	۴۱۴
۳ - دیدار حراء و تحنث	۴۱۷
۴ - تورا حول الله هستی	۴۱۸
آیا ممکن است سختیهایی از این نوع تکرار شود	۴۲۰
۵ - إقرأ	۴۲۰
۶ - سوره مدثر و فترت	۴۲۲
الف - رساله عروه	۴۲۳
ب - آیات شیطانی، زمینه‌ها، تفسیرها	۴۲۶
دوم - ر. ف. بودلی	۴۳۳
سوم - کارل بروکلمان	۴۴۳
چهارم - ف. بوهل	۴۴۵
پنجم - یوسف شاخت	۴۴۶
فشرده گفتار مستشرقین و پایان بحث	۴۴۸
نخست - مستشرق مونگمری وات	۴۴۸
دوم - مستشرق کارل بروکلمان	۴۴۹
سوم - مستشرق ف. بوهل	۴۴۹
چهارم - مستشرق یوسف شاخت	۴۴۹
پنجم - مستشرق ر. ف. بودلی	۴۵۰
بررسی فشرده گفتار مستشرقین درباره «شروع وحی» و «افسانه غرانیق»	۴۵۰
بررسی فشرده گفتار مستشرقین درباره «اخبار افک»	۴۵۱
○ فهرستها	۴۵۳

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة على خاتم الأنبياء وفضل المرسلين محمد وآله الطاهرين والسلام على أزواجه أمهات المؤمنين واصحابه البررة الميامين

مقدمه

«سنت رسول الله» که پس از «کتاب خدا» قرآن مجید، دومین مدرک شریعت و معرفت اسلامی است، پیوسته مورد بررسی و تحقیق پیشینیان ما قرار گرفته است؛ با وجود این، چون تقلید از گذشتگان در علم «درایه» و حدیث‌شناسی بر ما روا نیست، و ما را نشاید که همچون برخی طوایف مسلمین بر تقلید فقهای هزار سال پیش یا بیشتر، پای فشاریم، ناچاریم که این بررسی‌ها و پژوهش‌ها را مستمراً ادامه دهیم.

اینجانب در راه این واجب، با تلاشی فروتنانه به طرح سلسله بحث‌هایی در مسیر رسوب‌زدایی از «سنت پاک محمدی» اقدام نمودم که یکی از آنها «بررسی احادیث ام‌المؤمنین عایشه» است که جلد اول آن درباره «دوران زندگانی وی»^۱ سال‌ها پیش چاپ و منتشر گردید و اکنون جلد دوم آن را که «بررسی احادیث

۱- این جلد با نام: «نقش عایشه در تاریخ اسلام» به فارسی ترجمه و منتشر شده است.

روایت شده از او^۱ ست و تا به حال (۱۴۱۷ هـ) به زیور طبع نرسیده بود، پس از بررسی مجدد و افزودن بحث‌های ضروری بر آن تقدیم می‌دارم.

فشرده‌ای از مباحث جلد اول

ما در جلد اول این کتاب دریافتیم که «ام‌المؤمنین عایشه» در صفات شخصی زنی است تندمزاج، عصبی، زورگو، باهوش، تیزفهم و بسیار باغیرت! او به شوهرش رسول خدا (ص) به اندازه‌ای غیرت و رشک می‌ورزید که هرگاه آن حضرت زوجه جدیدی اختیار می‌کرد، اندوهی جانکاه سراسر وجودش را فرا می‌گرفت.

اگر زنی داوطلبانه خود را به رسول خدا (ص) می‌بخشید (و مهریه نمی‌خواست) او را شدیداً سرزنش می‌کرد، و به دیگری چنان می‌آموخت که اگر رسول خدا (ص) به سوی تو آمد به او بگو: «من از تو به خدا پناه می‌برم!» تا رسول الله او را طلاق گوید.^۲

ظروف غذای دیگر زنان پیامبر (ص) را که در روز نوبت او برای آن حضرت غذا می‌فرستادند، می‌شکست،^۳ و پیامبر را به گاه برخاستن از بستر برای نماز شب و رفتن به بقیع برای استغفار، تعقیب می‌نمود. و هنگامی که «ماریه» قبطیه «ابراهیم» را به دنیا آورد، بی‌تابی می‌کرد تا پیامبر (ص) ماریه را به محلی به نام «عالیه» منتقل فرمود.

او را چنان یافتیم که می‌گفت: «بر هیچ‌یک از زنان رسول خدا به اندازه خدیجه، رشک نبردم، زیرا رسول خدا او را بسیار یاد می‌کرد و می‌ستود.»^۳

۱- مراجعه کنید: «نقش عایشه در تاریخ اسلام» جلد اول، دوران زندگانی آن بانو.

۲- همان مدرک.

۳- همان مدرک.

و می گفت: «بر هیچ یک از زنان پیامبر به مانند «خدیجه» غیرت نورزیدم، با آن که او را ندیده بودم! ولی پیامبر بسیار یادش می کرد و گاه گوسفندی را ذبح می نمود و قطعه قطعه می کرد و برای دوستان «خدیجه» می فرستاد و می فرمود: «من دوستان او را دوست دارم.»

عایشه بر این کار حسد می ورزید و به رسول خدا (ص) می گفت: «چه قدر از این عجزه سرخ گونه عجزه های قریش یاد می کنی، او به تازیخ پیوست و محو و نابود شد و خداوند بهتر از او را به تو داده است!» با این سخنان چهره رسول خدا (ص) دگرگون می شد و به او می فرمود: «نه، خداوند بهتر از او را به من نداده است. او هنگامی که همه مردم کافر بودند به من ایمان آورد و هنگامی که همه تکذیب کردند تصدیق کرد و اموال خود را در سخت ترین شرایط در اختیار من نهاد. خداوند عزوجل تنها فرزند او را به سایر زنان - را، روزی من گردانید.»

بسیار طبیعی بود که این سخنان بر رشک و حسادت او بیفزاید. چنان که محبت ویژه رسول خدا (ص) به فاطمه دخت خدیجه و فرزندان او، و انحصار ذریه پیامبر در اولاد زهرا و برتری بخشیدن به داماد خدیجه علی بن ابی طالب (ع) بر بزرگان صحابه از جمله ابوبکر پدر عایشه، اینها همه بر آتش غیرت و رشک او می افزود تا آنجا که آن را بر زبان آورد و دو یا سه بار به پیامبر (ص) گفت: «به خدا سوگند من می دانم که علی نزد تو محبوب تر از من و پدرم می باشد...»^۱

بدین خاطر، اخشم او بر علی و فرزندان او بسیار شدید بود، چنان که امام علی (ع) در وصف او فرمود: «خوی زنانه بر او چیره شد و کینه دیرینه در سینه اش همچون دیگ جوشان فوران کرد».^۲

۱- همان مدرک.

۲- نهج البلاغه، خطبه ۱۵۶.

آری، او حتی نمی‌توانست نام علی (ع) را به نیکی یاد کند. این رشک و حسادت او را بدانجا کشانید که در اندرون خانه رسول الله (ص) با همدستی «حفصه» دختر خلیفه دوم، به تشکیل حزب پرداختند و چنان کردند که آیاتی همچون آیات سوره تحریم در ملامت و سرزنش آن دو نازل گردید! باری، پیامبر (ص) از دنیا رفت و پدر عایشه ابوبکر خلیفه شد. علی و فاطمه با حکومتش به مخالفت برخاستند تا فاطمه (ع) ناخشنود از ابوبکر بدرود حیات گفت:

«ابوبکر نیز از دنیا رفت و صحابی قرشی «عمر بن خطاب» به خلافت رسید. در این دوران یعنی عصر حکومت این دو خلیفه، ام‌المؤمنین عایشه به اوج آرزوهایش که پراکندگی اصحاب علی و پیروزی حزب پدرش ابوبکر بود، نایل آمد. به‌ویژه که حزب حاکم بر اکرام و بزرگداشت وی پای می‌فشرد و از او فتوا می‌خواست و در حقوق بر همه مسلمانان که زنان و خویشاوندان پیامبر را نیز در بر می‌گرفت، برتری‌اش می‌داد.

خلیفه دوم عمر در پایان کار خود بر جلال و شکوه او بیفزود و خانه‌اش را محل شورا قرار داد، شورایی که خلیفه مسلمین در آنجا تعیین می‌گردید! در این دوران بود که ستاره اقبال ام‌المؤمنین عایشه در آسمان جامعه اسلامی می‌درخشید و خودنمایی می‌کرد؛ به گونه‌ای که نامش بلند آوازه و مقامش بی‌اندازه بود! این ویژگی تا شش سال اول خلافت خلیفه سوم عثمان بن عفان اموی نیز، ادامه داشت. در این مدت که حدود هجده سال طول کشید، هیأت حاکمه خلافت در فتاوی مورد نیاز به او مراجعه می‌کرد و او نیز با تکیه بر احادیثی که از قول رسول خدا (ص) بیان می‌داشت به تأیید سیاست حاکم می‌پرداخت!

«خلافت قرشی» در شش سال دوم حکومت عثمان، دچار دگرگونی شد و به

«خلافت اموی» تبدیل گردید. بدین خاطر، بزرگان قریش به رهبری حزب ابوبکر و در رأس آنها «ام المؤمنین عایشه» با آن به معارضه پرداختند. او رهبری معارضین را بر عهده داشت و آنان را به کشتن عثمان برمی‌انگیخت: گاهی پای افزار رسول خدا را به مسجد می‌آورد و می‌گفت: «این کفش رسول الله است. هنوز پوسیده و نابود نشده عثمان سنت او را واژگون و نابود کرده است» و گاهی می‌گفت: «أَقْتُلُوا عُثْمَانَ فَقَدْ كَفَرَ»: «عثمان [= عثمان] را بکشید که کافر شده است!» مجاهدیت‌ها و تلاش او در طول شش سال به بار نشست و گروه‌های انقلابی مسلمان را به سوی مدینه کشاند و پسرعمویش «طلحه» را بر بیت‌المال چیره ساخت.

در این هنگام «ام المؤمنین عایشه» برای حج به مکه رفت و عثمان محاصره شده در خانه را به حال خود رها کرد و یقین داشت که او کشته می‌شود و مردم با پسرعمویش «طلحه» بیعت می‌کنند.

او که این حوادث را به فال نیک گرفته و رجوع خلافت به خاندانش را لحظه شماری می‌کرد، در راه بازگشت به مدینه آنگاه که با خبر شد مسلمانان با علی (ع) بیعت کرده‌اند، به آورنده خبر گفت: «به خدا سوگند که اگر آنچه اتفاق افتاده بر صاحب تو [= علی (ع)] استقرار یابد، بهتر است این آسمان بر زمین فرود آید». سپس به سوی مکه بازگشت و تغییر موضع داد و شعار عثمان‌کشی را به شعار خونخواهی عثمان تبدیل کرد. والیان و فرمانداران معزول عثمانی و اموی نیز که دشمنان امام علی (ع) بودند به حمایتش برخاستند و همه با هم به سوی بصره و جنگ با امام (ع) گسیل شدند. امام بر لشکر او پیروز شد و وی را به مدینه بازگردانید.

او در حالی به مدینه بازگشت که اندوهی جانکاه وجودش را فرا گرفته بود و شوهر خواهرش «زبیر» و پسرعمویش «طلحه» - نامزد وی برای مقام خلافت - در

آن نبرد به هلاکت رسیده بودند. پس از آن ستاره اقبالش رو به افول نهاد تا آنگاه که امام (ع) در محراب عبادت به شهادت رسید و او بر این پیش آمد سجده شکر به جای آورد!

پس از شهادت امام (ع) معاویه گوی خلافت را از آن خود کرد. چنین خلیفه‌ای با چنان سوء پیشینه‌ها که خود و خانواده‌اش در جنگ با رسول خدا در بدر و احد و احزاب و قبل و بعد آنها یدک می‌کشیدند و گویاترین دلیل ناشایستگی‌اش بودند، به ناچار باید طرحی نو در می‌انداخت؛ به‌ویژه که در همه احادیثی که مسلمانان از حوادث عصر پیامبر در دست داشتند فضایل و مدایح اهل بیت (ع) بخصوص فضل و مدح امام حسن و امام حسین (ع) دو سبب رسول خدا، و امیدهای امت برای خلافت اسلامی بسیار و بی‌شمار بود. و در مقابل، در بسیاری از همان احادیث ذمّ بنی‌امیه و بخصوص پدر معاویه ابوسفیان و مادرش هند و خاندان ایشان و کشته شدگان‌شان در بدر مانند: عُبّه و شیبّه و ولید و حنظله، وافر و پرشمار می‌نمود.

بنابراین، تنها خاندانی که در مقابل معاویه قرار می‌گرفت، خاندان علی‌بن ابی‌طالب (ع) بود. اکنون معاویه که در پی تحکیم پایه‌های حکومت اموی و موروثی کردن آن در خاندان خویش است، چاره را در آن می‌بیند که در میان مسلمانان به جعل و نشر حدیث در فضایل خلفای ثلاثه و مذمت علی (ع) و خاندانش اقدام نماید تا بدین وسیله حجت و برهان خاندان علی‌بن ابی‌طالب (ع) و شیعیان او را باطل نماید. وی در این راه از معاونت و همراهی گروهی مثل «عمر بن عاص»، «سمرة بن جندب» و پیش از همه «امّ المؤمنین عایشه» نیز بهره‌مند بود، که اقدام «امّ المؤمنین عایشه» با دیگران بسیار متفاوت می‌نمود. چه، آن گروه مزدور بودند و در فضل و برتری «حزب امّ المؤمنین» به نشر حدیث می‌پرداختند، ولی امّ المؤمنین رأساً برای پدر و حزب خویش به

روایت حدیث می‌پرداخت و «لیست الشکلی کالمستأجره» گریه زن مصیبت دیده با گریه تعزیه گردان یکسان نیست!

و مهم‌تر آنکه، ما در طول بررسی‌های خود در تاریخ و حدیث، دریافتیم که «ام‌المؤمنین عایشه» زندگانی پیامبر (ص) را تکیه‌گاه و ابزار خواسته‌ها و تمایلات خویش قرار داده است: او آنگاه که قصد شوراندن مردم بر عثمان را داشت، پای‌افزاری را برون آورد و گفت: «این کفش رسول الله است!» و آنگاه که قصد کوبیدن مروان کرد، سخن پیامبر (ص) و لعن آن حضرت درباره او و پدرش را یادآور شد، و آنگاه که در مقام بیان فضیلت و حیای عثمان بود، روایت کرد که پیامبر (ص) ران خود را که در برابر دیگران باز و مکشوف بود به خاطر عثمان پوشانید! او همچنین از چگونگی دریافت وحی و نماز و روزه و جنگ و جهاد و دیگر شؤون زندگی رسول خدا (ص) از بعثت تا رحلت، درباره همه آنها به روایت حدیث پرداخته است.

و بدین‌گونه، حدیث او از هر حدیث دیگری درباره زندگانی رسول خدا (ص) بیشتر و پیشتر افتاده است.

و اکنون، از آن‌رو که رسول خدا (ص) برانگیخته شد تا امام و پیشوا و اسوه و الگوی ما باشد، ما نیز ناچاریم این احادیث را از جهت متن و موضوع مورد نقد و بررسی قرار دهیم تا صحیح و ناصحیح آن را بشناسیم. به‌ویژه که بخشی از مسلمانان سیره و روش پیامبر اکرم (ص) را از همین احادیث گرفته و به آن معتقد گردیده‌اند، و مستشرقان نیز، شرح حال رسول الله را با اعتماد و تکیه بر همین احادیث نوشته‌اند، و مبلغان نصرانی در نقد و اشکال بر اسلام و روش پیامبر اسلام (ص) به آن استناد کرده‌اند.

پس، اهمال و سستی و رها کردن این مهم زیننده ما نیست، بدین خاطر و به‌ناچار دشواری‌ها و رنج این‌گونه بحث‌ها را به جان می‌خریم، و خدا را بر کار

خویش وکیل و گواه می‌گیریم.

نمودار مباحث

● بحث‌های سه‌گانه برای آمادگی

الف - سرگذشت حدیث.

ب - نظریه عدالت صحابه و صحت همه روایات آنها.

ج - کثرت روایت از «ام‌المؤمنین عایشه» و اهمیت آن.

● آنچه از «ام‌المؤمنین عایشه» روایت شده است

الف - درباره سیره پیامبر با او.

ب - درباره خبر تحریم و تخفیر.

ج - درباره خبر مسابقه تیمم و افک.

داستان غزوه بنی‌المطلق و روایات افک در آن.

د - درباره خبر وفات رسول خدا (ص).

ه - درباره خبر بعد از وفات رسول خدا (ص).

● آنچه از «ام‌المؤمنین عایشه» و دیگر صحابه درباره سیره رسول خدا (ص) روایت

شده است

الف - گوش دادن پیامبر (ص) به غنا و ...

ب - مردم به امور دنیای خود از رسول خدا دانا ترند!

ج - پیامبر آیاتی از قرآن کریم را فراموش می‌کند!

د - کسی که پیامبر او را لعن و سب نماید.

● روایاتی که به دروغ به «ام‌المؤمنین عایشه» و دیگر صحابه نسبت داده‌اند

الف - ابتدای نزول وحی.

ب - ابتدای دعوت.

ج - افسانه «غرانیق».

● قیام «امّ المؤمنین عایشه» به رسوب‌زدایی از سنت رسول خدا (ص) و اشکال و استندراک بر روایات صحابه و تابعین مانند: ابودرداء، ابوهریره، عروقه بن زبیر، عمر بن خطاب، عبدالله بن عمر، عبدالله بن عمرو بن عاص، مروان حکم، کعب الأحبار

● گفتار مستشرقین و بهره‌برداری آنها از روایات گذشته

الف - مونتگمری وات در کتاب خود: «محمد در مکه»

ب - ر. ف. بودلی در کتاب خود: «حیات محمد»

ج - ف. بوهل در مجموعه: «دائرة المعارف الاسلامیه»

ه - یوسف شاخت در مجموعه: «دائرة المعارف الاسلامیه»

www.ketab.ir